

ESIPUHE

Kyllä meistä oon kylhiksi vaijettu

Kyllä meistä oon jo kylliksi vaijettu. Kyllin kauon met olema elähneet meän alkuperän unholaa. Kyllin kauon meän korvat oon kuunelheet meistä viehraitä sanoja niiltä, jokka tukit meän suut ja tehit meistä mykkiä.

Joka ei tiä mistä hään tullee, se ei tiä mihinkä hään oon menossa; eikä se riä missä hään oon. Kansa, jokka esivanhempansa unhouttaa, unhouttaa oman tulevaisuuen. Kuohleet tartteva meän muistamista ja met tarttuma muistaa heitä. Meän välillä oon vain verho ja met kuuluma samhaan pitkhään muisthiin, Giriijaan.

Met emmä saata menheissä aijoissa ellää mutta menheet ajat elävä meissä. Tässä meilä ei ole valinan varraa.

Ilman pitkää muistia, Giriijaa, heimo ei saata ymmärtää itteä, ei löytää ommaa paikkaa ihmiskunnan kohraloissa, ei ommaa henkää eikä perintöä omassa maassa.

Giriijasta löytää myytin, laulun, taitjan ja satumaan. Giriijassa kansa näkkee ittensä, ainaki sölästä. Satu ja tarina hohtava kansan yläpuolela. Myytistä löytyy syvä omakuva.

Vallottajat oon omala kielelä määritelheet meät, sanohneet mitä ja ketä met olema, kirjottanheet meän histuurian ja käsenheet meät isthuun kattomapaikale ja sieltä seuraamaan heän sanojen pitkää juoksua. Viehraat kiellet oon tulkinheet meitä ja meän seinäkoristuksia, meän tapoja ja menoja. Met olema olheet vaiiti vaikka omat sanat suussa oon sulahneet kuumasta halusta kertoa. Mutta meän omat sanat ei ole kelvanheet. Meän ommaa kieltä ei ole tunnustettu, eikä meitä.

Ko kuolee kieli, kuolee kansa. Metki olema tuhon ja hoiokaustin lapsia.

Mutta tarina putkahti tietäjän kannosta ja laulun hetelmät sanaseppän juuresta: pitkä puulookinen muisti oon pitempi ko vallon pissimät käsivarret; meiläki oon vuoret, väylät, vainiot, lompolot, järvet, virrat ja polut, jotka kaikkiin kantava muistoja ja tarinoita. Ja jos nämät vaikenneva niin Giirija puhuu hiljaisen sammalheen läpi ja jänkkien pounukoista, polkujen kieloista ja lumihilheistä, jopa vanhaan hirsitalon sahajauhoista.

*

Met paransimma teän oloja! Tämä oon vallon ikunen väite. Mitäs tukitru suu siihen tohtii sanoa? Niellä tortuuen, ette meän olot huononit ko met emmä saahneet ymmärtää irtämme, meän kulttuuria, kieltä ja alkuperää, meän matkaa läpi aikakausien ja sukupolvien. Meän yhrheinen muisti lyöthiin pirstoiksi. Meän muistomerkit jäit mykiksi. Meän suu kivirty.

Nyt oon aika sulattaa sanat, päästää laulut irti ja muistaa taitat, nyt oon aika ymmärtää vanhaat riirit, nyt oon aika tansia vanhoja tansia. Nyt oon aika sallia liikutukset. Sillä nyt Giirija halvaa auasta suunsa ja näkyvillä sanoilla ilmasta kansamme tuntheita.

Niin, mutta missäs teän muistomerkit muka oon? Näin valta alati kysyy. Näin se saattaa kysyä ko se oon tietävinhään vastaukset. Se oon leimanu meän muistomerkit omiksi. Se oon omistannu meän jätämät jäljet ja pilkanu meän pitkää muistia mielikuvituksen ja lorujen tuotheina.

Nyt met kuitenkin kysymä: Kukas Jatunin linnan rakensi Vojakkalhaan? Mikäs lapyrintti sielä oon? Kukas teki Etelä-Kväänlanin kangaskoristukset tuhanen vuotta aikaa? Kukas formasi kampakeramiikin Ylikaihuussa? Kukas pani punaokraa hauoile Kaunisvaarassa? Kukas rakensi Särkilahen temppelein, jota valta sannoo kappeliksi? Vai meilä ei muka ole muistomerkkiä! Pakkaa olheen, mutta met hääymä net nimitträä uuesthaan. Nimitträä omila sanoila, omala kielelä, näessi, viehraat sanat tuova viehraan toelisuuen. Omat sanat rakentavva meän ommaa toelisuutta.

Tämä Horsin tarina, jonka lapsena kuulin Alasesa Kassassa ja raahvaana löysin sahajauhoista, taitaa olla ensimmäinen yritys nimittää meitä. Samala se paljastaa, ette meän pitkä muisti ei pelkästään ole meän ko sinne oon aikakausien kuluessa mahtunu muittenki kansojen, heimojen ja maanäärien jumalia, tarinoita, jopa laulavia kalpoja. Se näyttää, ette met emmä ole

lutineet jumalan sölän takana. Valta oon hoonänny meät senki uskhoon. Tietäjä asettaa tällä tarimalla vallale vastakysymyksen: mistäs tiät mihinkä päin Jumala kattelee?

Näin kysylee Salomon Salomonsson Fors, syntyny Mataringissä 1819 ja kuolu 1909 Pessalompolossa. Siitä ennen se asu Kassan kylässä, jossa hänestä tuli:

poikkipuolinen: näkyvä ja näkymätön, ajallinen ja ajaton
sanaseppi: tautia parantava, tautia tuova
tietäjä: toisinhaan kevää, toisinhaan raskas
loihritja: yhen ja viien rähnen voimala kulkeva
mestari: puunvihhaa kylvävään puun halkasija, pahan puun tappaja
takojja: hyvän puun lastujen kuivaaja
siunaaja: Jaakonkaivon veen pyhittäjä

Lastut se kasteli Jaakonkaivon veessä ja paransi niillä säubraita.

Talon, jossa kuulin tämän tarinan, rakensi alkoilmaan Kuusisalton Jaako, joka Venäjän keisarin ajattamana pakeni rajan yli Ruottin puolele Kassan kylhään, jossa se poikkipuolisenna löysi ikivanhaan kaimansa, Rodenin kunninkhaan Anund Jakobin kaivon. Se hakkasi hirret ja pystyrti talon, teki navetan, tallin ja tietenki saunan. Ko se kuoli pojat menit Ameriikkhoiin ja tyttäret näithiin muuale. Minun isoisä osti talon, siirsi hirret nykykselle paikale, Alasheen Kashaan, ja asettu ashuun siihen ko se jätti tulliin ja alko ioppariksi.

Mie asuin poikasenna isoisäni kans siinä jonku aikaa. Yhtenä iltana köökhiiin astu mies, joka sano olevansa mestari Hors. Se meni isthuun kungastoohliin ja alko kerthoon.

Kaonu sikiö

Ko äiti oli raskaana se lähti yhtenä päivänä kokoahmaan hilloja. Sen tuohikko täytyi ja se meni leppäähmään Hienkivele, jonka alla ruonaväki asuu.

Ko se siitä heräsi se havatti, ette hänen kohtu oli tyhjä. Väylälä meni vene ja keskelä venettä istu Maatar, ruonaväen akka, lytty sylissä. Se puristi kurkusta laulua:

*"Nuku nuku poika-rukka,
kyllä sulla kasvaa tukka,
lapsena sie läbet täältä,
laulajalta näyytät päältä,
kehtoon pääset meiltä vielä,
vanhaana sie synnyt sielä."*

Eihään äiti tohtinu kelheen sanoa, ette hään oli menettäny sikiön maan alasille. Se tukki riepuja rinnan alle siinä toivossa, ette sikiö vielä hänen nukkuessa tulce takasi äitinsä kohtuun. Ko hajoamisaika likeni, talon piijat laittoi saunan oortminkhiin. Äiti pölkäsi paljastamista ja meni niinku moni muu onneton vaimoihminen Hiienvuomale hukuthaan ittensä.

Hiienvuoman latassa oon pahta, Hienkivi, ja siitä äiti hyppäsi pohjattomhaan kalrihoon, mistä vielä kukhaan ei ole tullu takasi, muuten ko hiljasen sammalheen valituksena ja kämmenen kalhveen muisteluissa.

Äitin puotessa kalrihoon, veen läpi leikkasi sikiön rääkynä. Äiti havatti lapsen, jonka huulet olit siniset ja kasuvet harmajat ja ohukaiset ko ampiaispsän kuori. Lapsi lankesi venheestä ja alko upota; siksi se rääkky. Äiti sai sitä tukasta kiini ja oivalsi siinä samassa mitä hälle oli tapahtumassa.

Eistä häättyy päästä ylös, se tuunsi, mutta lapsi sylissä hään vajosi vain syvempään kalrihoon.

Siinä samassa ko äiti anto perhiin ja lähti laskheen pobiaan valtava valo ottri hänet sylhiinsä. "Vai olet sie tääläki", äiti huusi syämeshään. Mutta mitä hään sillä tarkotti, sitä se ei tieny. Syämen sanat ei ole luotuja, net oon loihtruja. Kylmä kalrio muuttu rakhauen syliksi, jossa tuomet tuoksuut ja linnut lauloit niinku lapsen siittämishekkelä. Häikäisevän valon voimasta äiti ja sikiö nousit ylös ja kalrio sylki äitriin Hiienvuomale, jolla se uupunheena, puolisokkona ja sekopäisenä vaelteli.

vain vyösolkki jäljellä. Soljessa oli tietäjän merkki. Olisko ollu poikkipuolinen? Mene ja sano! Näin tuumailtiin. Poijessa se oli. Taihvaanluokka imassu. Joskus se sieltä syljethään johonki. Sen kaikin tiesit. Olletikki jos se oli tietäjä.

Kotona, jossa äiti oli yksin, leihmaus halkasi rantakoijun ja taitto sen lalvan väylänvetheen, mikä oli merkki siitä, ette vanhaa poikkipuolinen oli häipyny. Haapapuu sytry tulheen mutta tulipalo ei sitä vahinkoittanu, mikä oli merkki seki: uusi poikkipuolinen oli syntyny.

Koko talonväki haki aamusta ilthaan kaonutta väärtiinaa mutta ko nei illala tulit takasi äiti oli koristamassa kehtoa.

Jaakonpäivänä lähethiin jänkkäniityle heinäntekhoon. Äiti halusi jäää kotia ko se tunsu jo kipuja, mutta sehään ei ollu mikhään syy olla heinänteasto poijessa. Moini vaimo oli varistannu vainiolle, leikanu naparihmaan, viruttannu sikion joessa ja jatkanu haravoiitää.

”Nyt tullee ukonitma”, äiti meinasi, ”enkä mie Jaakona lähe synnythään ulos. Jaako oon viskanu kylmän kiven vetheen, ei siinä sovi uia eikä pestä sikiotä.”

Äiti muistutti kans, ette hauen maksa kevvälä oli ollu paisunu ja tumma, mikä tiesi ukkosia Jaakoksi. Lasta hään ei ukkosessa halva synnyttää niitylä. Äiti sai jäää kotia, vaikka taivas oli kirikkaansiminen ja pilvetön.

Äiti oli oikeassa. Aurinko alko kohta säähriin ja taihvaale ilmesty ohukaista ja kosteita huntuja, jotka äkkiä muuttuut uhkaaviksi mustiksi möykälheiksi.

Taihvaanluokan toinen pää oli väylässä, joissa ja lompoloissa mutta toinen pää Hiienkaltiossa. Taihvaanluokka ryysi matoja, toukkia, sammakoita, vaakstaita, liiskoja ja haukia. Ihmisiäki se otti, piti niitä vuen kaks ja sylki ner toisesta päästä ulos, joko tänne elikkä toishiin atkakaushiin, menheishiin ja tulehviin.

Jaakonpäivänä tuli äitin pouvaama ukkonen, ensin pitkänä ja koleanna jymänänä ja sirte leihhauksinna. Heinäntekoväki piirsi ristiä puihin ja meni niitten alle suohjaan. Talon heinäntrenki ja kulkumies, Viljo, meni niirtylaon taa paskale. Se kilkasi ko leihmaus löi maahan. Kulkurista oli

Miehenkoskema - vaimolapsen hinta

Ko heinäntekoväki ukkosen jälkehin tuli kotia havarhiin, ette talon paras porohärkä, äitin tyvris sormus ja vanhaa käsimylly olit kaohneet. Työväki viskurteli kämmenenkallhveessa ja sukulaiset tiesit, ette minun harmajansiniset silmät olit meän suvule harvinaiset. Minun sisarusket olit kaikin pikisilmäsiä valunien jälkeläisiä. Jos mulla ei olis ollu hiienkoskemaa, suthenpuremaa, vasemassa lapaluun ihossa, praarit olisit levihneet pitelmällekkä ja äiti olis pantu ryypäähmään koeverttä Hiienvuoman kaltiosta. Minun koskema suojele minua ja äitiä, vaikka mie kyllä tunsin pistävät silmät saunassa. Mie olin saanu koskeman. Mie olin saanu lahjan. Mie olin tullu talhvaanluokan kautta. Sitä ei suohraan sanortu, mutta koiju ja haapa olit varmat toistajat. Ja kaonu kulkumies — tietäjä.

Mie huntterasim missä mie olin niinä kuukausinna ko mie en maanu äitini kohtun lämpimässä vecessä, ko mie olin sarkavaatheesta topattu lytty äitini hamheen alla. Missäs mie silloin olin? Olinkos mie Jaakonpäivänä heinäntreossa ko ukkonen löi maahan laon takana? Viskarhiinkos minut sikionnä pirthiin ko toiset olit niitylä? Vai olinko ollu Ruonanmaala ja kaltiossa tullu takasi äitini kohtuun? Synnyinkös mie vain maksethiinkos minusta porohärkä, sormus ja käsimylly? Sikiö, joka katosi piiaim ei koskhaan tullu takasi. Jos mie en ole synryny enkä muuten tullu, kukas mie olen? Mihinkäs Maatar minut vei? Olenkhaan mie kulkumies, joka katosi? Vai sinthuulinen ja harmajakasuvinen kaltiolapsi? Vain otinkos mie sen paikan? Joskus mie huntterasim niin, ette päätä huimasi.

Yhrenä päivänä äiti kirnusi voita. Mie leekasin laattialla. Yhräkkiä tyhjä kehto alko keihnuun, aivan ko joku olis sitä liikuttannu. Mie nousin ja

kävelin laattian yli ja kattoin kehthoon. Siinä makasi vanhaa mies ja se vanhaa mies olin mie itte.

Äiti kirnusi niin lujasti, ette voita lensi kehthoon. Silloin äijiä suurtu ja huusi: ”Jos sie kirmuat niin ossaan mieki kirnuta, vaikka aikaa ja laulua!”

Minut oon siitetty, mie olen kaonu, hukkunu, tullu takasi, vaiheretettu, vanhentunnu, syntyny uuesti...viskattu pirthiin.

En mie tohtinu äitiltä koskhaan kysyä. Mie olin aika varma siittä, ette mie olin tämän kaiken nähny vain unissa. Eliikkä saanu jumalten käsistä.

Kuultu

Mie olin hiljanen ja ujo lapsi. Ko mie aattelin sanoa joraki sanat katosit ja ko mie halusin olla vaiti, sanat tulit, niinku ko kuppari kerran aiko kupata minusta pahhaa vertä. Mie sanoin rinnassa, syämeni alla, liikuttamatta huulia: "Veri pysähny ko Valkkean Meren vesi!" Vertä ei tullu. Kuppari suuttu ja noitu ja maino, etteikö minussa ole vertä suomissa. Mie vastasin: "Ertä tet saa vertä jos mie en anna!" "Se ei ole tosi", kuppari kraaku, "mie olen kupanu viiskymmentä vuotta ja tähhään asti mie olen aina saanu kaiken veren minkä olen vaarinu!" Se ortti terävän veitren ja viilsi mutta haavat olit harmajat ja syrjät valkeat.

Kuppari hääty nöyryä ja tahroa vertä. Mie sanoin: "Mie ossaan ryp-häyttää vertä, mutta mie en vielä tiä kunka sitä laskethaan, mie hääyn hunteerata!" Mie huntterasin samassa kohassa rinnassa, missä mie olin puhunu, mutta nyt mie aattelin sanattomasti ja vertä juoksi. Mie opin siinä sen, ette sanoila typhäytethään, mutta sanattomasti laskethaan.

Mie arvasin, ette mie olen poikkipuolinen. Minusta tuli niin sana-herkkä, ette mie näin rinnan alla ylisensielun silmilä kunka ihmisten sanat vaikuttiva pahhaa ja hyvää. Mie tunsin katheuen sanat, mie näin pilkan nuolet ja haistoin pelon kitkerän haijun ihmisten sanoista.

Ko poikkipuolinen kertoo rikapuut nouseva pysthөөн ja seinäkellot menevä sekasin, käyvä taappäin eikkä seisova. Mie rukkoilin, ette kaikki hyvät voimat taihvaitten alla varjelisit sanaseppiä koskhaan kiroamasta kethään, näessi, sen minkä poikkipuolinen sittroo, sitä ei kukhaan päästä ja sen minkä hään päästää, sitä ei kukhaan sio.

*

Ko mie olin sotaväessä jokku ummikko ruottalaiset aloit kiusaahmaan minua ko mie sanoin, ette soassaki oon aina tyhjää tillaa sotamiehen vieressä. Meän kapteeni, ruottalainen tietten häänkki, halusi pruuata minun kykyjä. Se karju: "Tohriikos sotamies Fors viä minun lakin ja ripustaa sen maalityluun sillä aikaa ko miehet ampuva! Jos sen tehet saat Hänänen Majesräättnsä Kuninghaan miralin!" Eijhään se uskonu, ette mie otan haastheen vasthaan. Ko kapteeni meni ryyppöle mie ylyitin pojat amphuun. Net paukurit. Mie marsin maalityaulule ja pistin sinne oman lakin. Kapteeni kuuli paukheet, laukko sinne ja määräsi klaakottaen tulitaukoa. Mie pistin lakin päähän, puistin kuulat takista ja sanoin: "Ei kaikki kuulat tapa!" Kapteeni halusi tietää kunka mie olin menetelly, mutta enhään mie hälle alkenu minun konstia paljasthaan. Tässä saatan sen sanoa, ette ko pistää laajinkin hamphaitten välhiin ja viskaa kruutia olkapään yli ja sannoo niin siinä se oon koko homma.

Yölä, tämän tapahtuman pääle, mie näin unta eikkä mie oikeasthaan putosin unen läpi, kuljin monen aikakauen kautta, kuohleet tervehtit minua ja tulevat polvetki näin kaukana sumussa.

Ko aamuvahiti tuli mie olin pojessa. Näin mie lopetin sotaväkeni eikkä kukhaan kysyny minun perhään. Vahiti vain karjasi: "Täälä oon tyhjä petti, missäs oon sotamies Fors?"

Vanhaa kuulti

Yhenä päivänä minun tykö tuli vanhaa mies, yheksänsäkymmenissä. Se oli ollu trenkinä yhdessä talonpaikassa ja löytäny kuutin maasta Särkilahen temppeipaikalta. Mies oli säilyttäny kuutin ja unhourtannu sen vuosikymmeniksi kunnes yks nuori vaimoihminen unessa tuli sen tykö ja sano: "Aika oon tullu, sie tiät kelle sie tämän annat!" Joo, sen hään tiesi. Mie tiesin sen kans, otin kuutin ja menin vaaran laitaa sille paikale missä mie kerran olin nähny sutheen katoavan vaahraan sisäle. Mie ammuin kuutin ja vaara aukasi suunsa.

Missäs sotamies Fors oon? Siinä aukossa, jota sanothaan Unholaksi, missä pitkä muisti assuu. Sieltä tämä Faaraviitin tarina tullee. Se kertoo kunka Faaraviiti tuli Kväänlanthiin ja mitä sukua ja pahnaa hään oon.

Mie kerron tämän minun omala kieleleä, mie jätän sen tähhään talhoon, missä mie kerran olin trenkinä tässä kylässä ko mie olin minun syntymäpaikan Mataringin jättäny. Tämä oon se talo. Tämän nuori rajaritari kerran osti ja siirsi tänne Alasheen Kashaan, johonka tarina jääpi oothaan. Mie jätän sen hirshiin, sahajauhhoiin, tuuheen joka vinkuu hirsien raosta, kielojen kyynelhiin ja koiranputkhiin saunan taa, sauhnaan, kiukhaasheen, kaikhehen missä pitkä muisti piiloilee, talhoon missä mie olin trenkinä ja missä minusta lopulisesti tuli poikkipuolinen ko mie sielä ensimmäisen kerran seisotin karhuun.

Kerran tämäki talo jääpi kylmile. Tuleville polvile sanon: Koputtakkaa ovele ennen ko arasti astutta sisäle. Kuunelkaa mitä mie Salomon Salomonsson Fors lihani päivinä tänne jätin Girihjaan.

Sulle, poika mie sanon: Lissää omasta päästä, mutta älä valehrelle... äläkä sano minua Kassin Salkoksi! Jos sen tehet, mie noion sulle lakit jalkhoiin ja saaphaat päähän.

II INGVAR

Hevosen haiju

Kierän tuulen myötä tuli hevosen haijua pohjosenpuohleisesta ikkunasta. Ämmi laski kuelman sylhiin ja orjat jäit seisshoon suu auki. Talonväki vaikeni kuuntelheen likentyyvä hevosten hirtuntaa.

Novgorodilainen orja, Volodja, ryntäsi pirthin henki kurkussa ja kailotti, ette pirkkamichet oon kartanolla.

Net potkasit oven auki ja aseruit rivihin pirtinpuolele. Net olit sotamiehiä ko niitä oli jonkulainen kypärä päässä. Se oli paksusta nahasta ja kypärän etupuolela oli harmajansinisiä vanoja vinoristissä. Pääliköllä oli punanen päita ja mustat housut. Leveästä peltistä riippu kalpa vasemalla puolela eikä niinku Rodenin miehilä oikealla. Päälikön saaphaat kiilsit palavien pärehitten valossa. Toisila miehilä oli harmaja rukka päälä ja paulakengät jalassa.

Mie en saattanu heittää niitä vahtaamasta, vaikka Volodja tööttäsi minua kylkheen ja viskutteli: "Joka vichrait vahtaa se viehrait vaatii!"

Michet sanoit "beivee" ko net helsait puristaen lujasti ämmiä käsivarresta. Michenpuolia talossa ei ollukhaan muita ko orja Volodja ja mie. Ko ämmi vastasi ja alko praathiin miesten kans heän kieltä mie karkasin ulos. Volodja tuli perässä ko sen tehtävä oli vahata minua. Orjaa sanottiin Volodjaksi ko sen oikeata nimeä ei kukhaan osanu ääntää: Vsevolod. Se oli Novgorodissa kastettu ja nyt se siunasi ristinmerkilä silmänsä ja rintansa ko met lähestymä pirkkamiesten praasuja, joita net olit tehneet mettän lairhaan.

Taihvaan tähet olit jo syttynheet. Hevoset hirtuit ja puhalsit sieraihmiin. Sielä oli sarvipäisiä poroja kans. Koko kartano oli rauhaton ja pölättävä, mutta minun utelaisuus voitti pölon ja mie hiivin likemäksi. Hevosvahtri havatti minut ja laukko minut kiini, nosti minut ylös ja viskasi ilmaan ja

nauro. Se kanto minut miesten tykö ja repi kappalheen kuivattua lihhaa ja tukki sen mulle suuhun. Mie en tohtinu muuta ko purra vaikka se oli niin suolanen, ette ientä kirventeli. Se oli rohki hyvää lihhaa vaikka se oli musta ko kekäle. Mie olisin syöny lissää mutta en tohtinu tahtoa. Niitten inuva ja pehmeä kieli ei ollu mulle aivan outo. Meilä oli orjatar kirjaalien maasta ja se oli mulle opettannu monta sanna. Ämmi sitä osasi kans.

Volodja orti minua narihiuksista ja talutti minut pojjes miesten tulilta ja kielsi minua toista kertaa syömästä tunteuttomien lihhaa: se saatto olla pakanoitten elläin- elikkä ihmisuhria. Michet olit kampsuherttoja ja net ostit ja myit vaikka mitä.

Volodja vei minut takasi pirthiin. Mie menin isthuun ämmin kirstun pääle. Sen alaosa oli sininen ja kansi punertava. Laithoin oli maalattu poroja sarvinheen. Kannessa oli samanlaisia vinoristii ko miesten kypärässä.

Volodja istu maalaattialle kirstun vieheen.

Pirkkamiehilä oli myötä vahakeppii, jotka paloit päästä ja mittasit aikka samala ko net valasit pirthii. Äiti tuli kamarista ja syytyi paikala yhen kepin, joka palatessa levitti humajan tuoksua pirthiin niin, ette miesten tuoma löyhkä hukku hunahjaan.

*

Illemällä aloit juhlat, jotka piisasit aamuyöhön asti. Soihrut, pärheet ja hunajakepit leimusit, miehet tarjosit mustaa lihhaa ja raahvaat joit kaljaa. Puhheet kiivasit yötä myöten ja äänet menit kimmeiksi niin, etten miekhään ennää käsirtänny miksi net olit pahentunheita. Ko net sanoit Estrid-kuninkattaren nimen net sylkäsit klönnyyn laattialle niin, ette pölähti. Net sanoit häntä Orbotritien akaksi, joka nyt hallitti Västergötlanista ko murfaari, Olof Skötkönung, oli menny toisilmashiin. Olisko peräti ollu haukkumanimi ko se oli vishiin jo sydäkläppinä päässy kuninkhaaksi. Pirkkamiehet sanoit häntä Olavi Sylikuninkhaaksi. Minun ämmi oli ollu sen jalkavaimo ja ko murfaari kuoli häily Estrid oli ajanu meät Rodenhiin, Tiundalannin länsipuolele. Talonpaikan nimi oli Hutaheitti, sveacankielelä Hedmork.

Ko pirkkamiehet muistit ommaa kuninkasta, Turilasta, net itkit niin, ette parta kasu. Kalja tekkee kans ihmisestä helläluontosen.

Keskelä pirthii oli iso pöytä. Ämmi istu toisessa päässä, puujumalien alla,

ku pirkkamiesten päällikkö vastapäätä. Kranitalosta oli tullu rodenlaisia. Mie havartin, ette niin kauon ko kaikin istuit pöyässä net olit samanpituusia miehiä, mutta ko net nousit ja lähit kusele elikkä ko net piit puhheita mie havartin, ette viehraat olit yhräkkiä paljon lyhempii ko Volodja ja rodenlaiset. Niilä oli pitkä sölkä ja lyhyt jalat mutta paian alta pisti mustaa karvaa. Vaikka net joit hullun paljon kaljaa net ei alkanheet tappelheen. Sen mie havartin, ette net kaljapäissäkkhään ei saattanheet olla vahtuamatta kuurtikaarta joka heilu seinässä puusta tehryjen jumalien takana ämmin istumapaikan yläpuolela. Siihen ei saanu koskea, sen mie tiesin. Kerran yks tuokale Götalannista freistrasi ortaa sen irti. Anund Jakob-eno löi siltä varsin kaulan poikki niin, ette sen pää putosi Anund Jakobin oksenukuopuhaan, jota eno useasti tartti ko se joi kaljaa. Se oli selvinpään huonovattaran ja päissä pahapäinen ennen ko se orti kastheen Novgorodissa.

Ämmin silmiät olit koko juhlan aikana iloset ja sen posket punastuit ko tuli lahjojen jakamisen aika. Viehraat tiesit, ette ämmi ja kaikki muutki vaimoithmuset tykkäsit hopeasta; net annoit äitilekki uuen hopeasormuksen, vaikka sillä jo oli monta. Käsirenkahaita ja kaulapantia miehet laoit pöyäle ja källasit niitä ja sitä kautta itteä. Kaikki oli puhthainta hopeata. Niilä oli hopearahaki, jossa oli Miklagårdin keisarinnan kuva. Senkin net annoit lahjana meille. Volodja maino sitä monta päivää ko se oli tietävinhään, ette joka antaa paljon hopeata ja kultaa lahjaksi, antaa samala osan ommaa menestystä ja onnea. Ämmi pruuokasi sarioa, ette joka antaa se saapi saman määrän onnea takasi. Ämmi anto miehile rahalanttia, joissa oli murfaarin kuva, näessi, se oli net tehtännny. Semmosia ei ennen ollu.

Mieki sain lahjaksi tuohirasian, jossa oli luukoriste. Ko mie sen pokaten ja kiittäen otin sen vasthaan joku kolkurti ovca. Kaikin vaikenit ja käännyit tummansininen kappä päälä ja iso lakki silmilä. Se peitti silmät elikkä silmäntreijät. Vieras kuulu vissimästri kuohleitren joukhuon. Vanhaat jumakati kuljit lakki silmilä. Outo vieras liikku hichaaasti, sillä oli pitkä parta ja näytti kovin vanhaalta. Se viskasi tuhkaa laattialle ja katosi. Volodja oli huomaavinhaan, ette vieras oli silmäpuoli ja silloin kastamattomat orjat aloit vinkhuun ja pouvaahmaan mullassa ja likaämpärissä saa aksheen tieoa miksi jumala Oden, oli kävässy. Orjat uskoit vielä lujasti siihen, ette ko Oden tullee se tietää suuria tapahtumia ja muuroksia ihmisten ja orjien

elämässä. Se tiesi huonoa. Oden oli pahan tuoja ja pahan tietäjä.

Mie pölästyin villisti enkä saanu mihään unen päästä kiini. Ämmi tutisi orjien höpötyksille. Mithään Odenia ei ollu olemassakaan. Vieras oli ollu Orborrtien akan lähättämä silmäpuoli orja. Se oli freistanu pölättää meitä ja pirkkamiehiä, joitten kans se oli pahoissa välissä.

Pirkkamiehet olit aamuyöstä lähtenheet. Kuurtikaaren paikka seinässä oli tyhjä. Ko ämmi sen havatti se mutisi, ette tuotakos net olitki tulheet nouhaan.

*

Toisena päivänä Estridiltä tuli lähätysmiehiä. Net olit niin vihasia ja pölättäviä, ette Volodja vei minut ulos. Se oli kuitenkin niin urelias, ette halusi tietää mitä niillä oli asianna ja miksi häjy akka oli lähättänny salaperäsen viehraan meitä pölähtään. Eikös se sille piisanu ko met olima joutunheet Rodenhiin pakhoon sen vihhaa. Volodja ja mie menimä ikkunan alle kuuntelheen ko net kaitatir kuninkas Olofista, oliko se ollu Signid Storrädan sylissä lapsena vain puolalaisen Swiatoslawan. Ota vihasren ihmisten puhheista selvää. Ämmi oli vihanen trotnikille ja se kuulema mustasukkanen hälle. Kästamattomia taisit olla kaikki miehet ko net uhkasit uhrata koko meän talonväen jollekki jumalalle talvuhriissa. Trotnikin lähätysmiehet syyrit ämmiä norjalaisen kuninkas Olavin pahoimpietystä mutta ämmi vastasi niile, ette älähpänyvain se lihäläjä. Net halusit tietää missä Emund-eno oli. Kyllähän net sen olisit häätynheet tietää, ette se oli Anund Jakobin kans sotahommissa ruusien maala, pitain Novgorodissa.

Lähätysmiehet räivät ovia ko net lähit. Ämmi ei tarjonu niile mihään. Viholisille ei juhliä hommata.

VIMASEY HYVÄSTIY

Yhrenä päivänä mie nouin kanervaa, jota kasusi kartanolla. Mie vein sen ämmile ko se oli niin loistavan punanen.

Volodja utkasi multa miksi mie olin käyny kokoamassa kanervaa. Mie en tieny siihen vastata mihään muuta ko ette seku vain. ”Jietää kuolemaa”, se sano.

Kaks päivää tämän jälkhiin ämmi otti ja kuoli. Mie olin lohuton murheessani ja ikävässäni. Tunsin olevani yksin pimeässä maailmassa. Syyssatheet kropisit katole öisin. Mie en saanu unen päästä kiini ja jos saun mie näin pahoja unia ja heräsin niihin. Äiti sano, ette se kuulu minun ikhään, alaspainettu mieli ja raskas syän.

Vahatuohukset valasit piirtii ja mittasit aikaa, mutta syämeni pimeätä net ei valasheet. Mie läitoin kanervankukkia ämmile käshiin. Net loistit punaisinna valkeissa käärimliinoissa. Minun sorhiin jäi niistä punnaa. Pienet kanervan kukkaset olit minun viiminen tervehtys ämmile ja puna sormissani oli ämmin ikunen hyvästi mulle.

Mie en vielä ollu paratistikeiponen, enkä mie tieny tulisko minusta koskhaan semmosta. Minua pölätti aatos, ette ämmi marsii kultasilla kaufile taivaan valtakunnassa ja mie saan kiristrää hamphaita kiirastulesa, jossa viimisthään saan koko minun pimeän syämen valastuksi, puhistuvassa tulesa. Tuli poltraa ja tuli valasec. Jokku ihmiset ei puhistues kiirastulesa. Net joutuva ikusheen tulheen, joka ei sammu eikä sielä valitus lakkaa. Tämmöstä puhuit net, jotka tulit lännestä, vaikka Volodja ei uskonu näin. Sen usko oli siivompi ja hellempi. Se sano, ette kyynelheet puhistavva ihmisen mielen.

Volodja pääsi minun kans ämmiä kathoon. Muila orjila ei sinne ollu asiata. Volodja risti omat silmät ja minun ja ämmin ruuhmiin. Se pani

kuivattuja kicioja sen rinnalle ja veisasi slaavinkielisiä kuolemanhymymiä. Net olit kauhiita, mutta surullisia ja mieltäni painavia.

Kaks valkcata hevosta veti vaunua, jolla ämmiä viethiin hauruusmaale. Hevoset olit varsoina tulheet meile ko ruhtinas Jaroslav nouti Ingegerd-tätin vaimoksi ruusien valrakunthaan, jota sanottiin Gärdatikeksi. Nämät hevoses olit mulle rakhaat. Niitten silmiät olit lempeät, syvät, tummat ja kimaltavat aivan ko sinne olis suolarakheita satanu. Suolarakheet kimaltelit ko tähtitaihaat. Ko mulla silloin tällöin tuli ikävä mie menin talhiin ja painoin kasuuet hevosen kaulaa vasten ja kätkin pääni sen harjan alle. Se oli sieluni laukupuoli, joka suoiasi minua maailman kylmiltä tuuilta. Hevoset olit kaksosia ja net saatto vain erottaa siitä ko toinen oli tamma ja toinen ori. Tammala oli valkca rantu vasemmassa kaviossa. Sen nimi oli Kaymakhi. Orhiin nimi oli Sosvezhdie, mikä oon slaavinkielitä ja tarkoittaa tähtikuvvaa.

Nyt oli ikusen hyvästin aika hevosisille kans. Kristus ei ollu kieltäny hevosuhria, toistaseksi. Ämmi tarhti niitä nyt ko sen henki lähti viimisellet matkale, josta met emmä muuta riä ko ette se oon viiminen. Tänne tulhaan kerran, täältä lähethään kerran. Kaks tappaa oon maan viehtritä: tulla ja lähträ. Met kuolema ko met olema syntynheet. Kristus oli viähiin ainua, joka oli syntyny kuolaksheen.

Ämmiin kuolema ja hevoses veit minun lapsuuen, joka ei koskhaan tule takasi sekhiän.

III

VIENÄ

Pienen kylän äpylipuu

Mic halusin poijes Rodenista. Yhtenä iltana Volodja kertoo mulle tarinan.

*

Pienessä kylässä suuren Novgorod-kaupunkin ulkopuolella asu yks nuori mies, jota kuttuhtiin Volodjaksi. Se rakastu suunnattomasti Varvarhaan, joka oli komea ja rikas ko se oli pojari Vasili Bojarskin ainua tytär. Sen äiti oli kuolu ja isä varjeli tyärtä ko jalokiveä. Volodja lähti kuitenkin toiverikhaana Vasilin ryökö koshiin Varvaraa.

Vasili sano, ettei hään ainuara tyärtä anna semmoselle, joka ei saata toistaa, ette hään oon viisas eikä varsin häitten jälkhiin lähe kulun pääle niinku moni tekkec. Poika saattaa toistaa viishauen ja toimeliatuuen löytämällä samanlaisen äpylipuun ko se mikä kasuaa kylän portilla. Joka sen löytää se saapi Varvaran. Volodja oli tyyväimen Vasilin vastaukseen: mikä konsti se oon kävästä hakemassa samanlaisen äpylipuun.

Varvara, joka syämen pohjasta rakasti Volodjaa itki katkerasti. Mutta sen isä oli asian päättäny eikä siinä irkut ja veisut auttanheet. Volodja lähti reishuun, kulki kotitienot ja kauasmaat.

Aika riensi, vuet vierit, mutta äpylipuuta se ei löytäny. Kerran ko se synkkänä istu järven rannalla se havatti omat vanhentunheet kasuvel ja harmajat hiukset. Se lähti kotia.

Ko se lähesty kylän porttia se näki äpylipuun, jonka kaksosta se oli hakenu pitkin mailmaa. Puun alla istu Varvaran isä ja irki katkerasti. Se tunsu Volodjan ja huusi sille: "Volodja, pörrösti, mikset noutanu mulle äpyliä tästä puusta? Jos sie olisit kuunelu vanhoja tarinoita pitkästä muistista niin sie olisit käsirtänny varsin mitä mie meinasin: hakea samanlaista äpylipuuta

tarkottaa, ette jää kotia. Ei kahra samanlaisia puuta ole olemassa!”

Volodja utkasi jos hänen rakas Varvara oli elossa. Vanhuus vastasi: ”Oon, vielä se ellää ja kaippaa!” ”No mie otan tästä ainaki oksan”, Volodja sano ja tarttu vapisevin käsin puunokshaan, joka katkesi ja mureni sen kädessä ja varisi sormien välistä maahan. ”Volodja, Volodja”, vanhuus märsäsi, ”Varvara istuu luostarissa Kiovan suurssa kaupunkissa ja itkee ja mie olen jääny tänne kaipaahmaan häntä ja lastenlapsia, joita mie olen vaila. Sic saat, Volodja, alkaa minun ottopojaksi. Met saarama yhdessä valittaa ja katua päiviä, joita emmä ikinä saa takasi, vaikka saisima poikkipuolisten lahjat.”

Vastasetu - taimen joki katosi

Mie halusin antaa Volodjalle vastalahjaksi tarinan taimenesta, joka oli karanu kauasmaan josta ja halusi jatkaa matkaa maata myöten.

Mie selitin: ”Yhtenä päivänä ko mie istuin rantakivellä ja ongin mie havattin taimenen, joka marsiskeli rantaa pitkin talole päin. Mie pölästyin villisti ja laukoin sen perhään ja huusin: ”Kuullessi, sie olet taimen, et sie maala pärjää. Kaikki kalat elävä veessä.”

Taimen pölästy kans ja lähti laukhoon jänkäle.

”Älä sinne painu”, mie huusin, sielä oon ryövärit, net syövä sinut elävännä. Ja sielä oon kaltio, jonka alla oon kaupunki, jos sie sielä uit net pyytävä ja syövä sinut.”

Taimen seiso ja selitti, ette hään meinasi vain kävästä kattromassa mailmaa. ”Mistäs sie olet poijessa?” mie huusin sille. ”Dneperin ison väylän haarajoen haarasta!” taimen vastasi. ”Mene päikala takasi jokheen ja lähe uihmaan myötävirthaan, kyllä sie löytät takasi kotia. Ei kala saata eksyä, se tullee aina kotia. Siinä se muistuttaa ihmistä.”

Taimen ei meinanu kuunela minua; se katteli jänkää, ette sinne hään mennee, mutta siinä samassa tuli kaksikätkäinen tuultaispuska joelta käsin. Se plokkaasi yhdä kädä puita ko kukkia ja repi sammalta ko karhuu ja visko kaikki ilhmaan. Toisela kädä se pyysi karanutta taimenta, sai sen kiini ja viskasi sen jokheen. Taimen katosi, mutta ennen ko se lähti uihmaan alavirthaan se hyppäsi ilhmaan komeasti näyttääksheen mulle, ette hään se tohtii ja hään se ossaa olla kala ja taimen.”

Volodja oli seuraavan yön aikana kaonu. Nyt seki oli poijessa. Mie kaipas

hätä. Koko syksyn ja talven mulla oli paha olla. Minun kasuvelit olit pleekit ja mie lahutuin. Mie kaipasin ämmiä ja Volodjaa. Ämmi oli paratiisissa, mutta missäs oli Volodja? Piiain suhteet tappanheet elikkä Jarunin jättiläiset saahneet kiini ja syöbneet sen.

Melvetinikkona

Aurinko nousi. Mie istuin useasti Taimenjoela ja kaipasin Volodjaa.

Yhtenä päivänä rantaa pitkin tuli tyär, joka pölätti taimenet justhiinsa ko mie ohin saanu koukun laskettua vetheen ja se lähti pohjaa myöten kulkheen kostheeseen, jossa taimen pruuikasi olla. Tyttären pitkä tukka aaltoili aamun föönituulussa. Se oli piika. Vaimoila oli tukka nytysssä takarivassa elikkä palmikkonna pään ympäri.

Mie säikähtin ko taimen ja hyppäsin ylös. Kappalheen matkan päässä oli sorsan poikuu. Se lähti koloo vauhtia vesile huuraen äitiänsä, joka sukeltelee virrassa. Mie tärisin. Tyär tuli aivan likele, paino etusormen minun huulille ja viskutteli: "Shshi!" Ei se olis tarvinnu sohhorttaa, minun kurkku ja kieli puu uit ja jalat menit hermottomiksi. Mie putoisin istuun kivele. Tyär oli suora ko haapa ja se liikku rannan kivikossa aivan ko minun mamma ko se Norjassa tansasi kuninkas Olavin linnan karranolla, jolla oli paljon kiviä.

Tällä tyttärellä oli komea peltri vyötärheelä, siinä riippu veitri ja yrttiä, jokka tuoksuit niin, ette mie päihtyin. Mie en koskhaan ennen ollu nähny enkä tuntenu ruuhmiissa tämmöstä. Minut täytri sanomaton ilo, samanlainen ko lapsena ollessani ko ämmi istu minun sängyn laissa, saunan jälkhiin, nähkääs, Hutaheitti oli kväänien rakentama kylä ja siksi meilä oli sauna. Ämmi pruuikasi istua minun sängyn syrjässä ja kertoa mulle ihmeellisiä tarinoita siirtä maasta, josta hään kerran nuorena oli tullu. Joskus sen silmistä tipahti kyynel ja mie arvasin, ette sillä oli koti-ikävä. Mie aattelin kans, ettei se ollu omasta tahosta tänne tullu.

Tyttären pitkä tukka liikku ko ohrapelto tuulussa ja sen vaatheet olit haapapuun, lepän, sammalheen ja kanervan färisiä. Syän tako rinnassani.

"Nyt oon kukkien aika", tyär sano ja näytri kukkakimppua, jokka sillä oli ollu sölän takana vasemmassa käessä. Siinä oli yrttiä ja lehtiä ja oksia. "Älä

sano kelheen”, se viskutteli ja anto mulle kukan. Ei se olis tarvinnu minua kielträä. Sunkhaan mie olis saattanu mennä kotia selittään mitä mie olen nähny ja mitä mie olen tuntenu. Kukas minua olis uskonu? Mie aattelin, ette mie hääyn tuulettaa vaatheetki, ettei tuoksu seuraa minua kotia. Jos mamma sen tuntis se kysys paikala olenki mie ollu orjien talossa ja oonko net mulle näyttänheet jotaki, jonka tuoksut tarttuva vaatheishiini ja ihlhoon.

Tyttärellä oli kläninki, jossa olit suuret bihat ja aukeama olkapäillä ja kainalossa, semmonen, jonka Kristuksen papit olit kieltänheet ko siitä maasta yrtin ja silloin mie näin helvetinikkunasta sen rinnat. Silloin minun ruumis syyty tulheen ja mie painoin silmät alas ja havattin mitä mulle oli tapahtunnu. Mie häpesin ja lähin etukumatassa laukhoon. Nyt mie vasta käsitün, ette mie olin kohanu noitatyttären.

Myrkytetty kuutti

Mie pakenin kovaa kyyrtiä. Lepikössä, missä pirkkamiehilä oli ollu yöp-lassi, mie lankestin ja tärväsin käen myrkytethyyn kuuthiin, jonka viehraat olit jättänheet sammalheeseen, josta vain kärki pisti ylös. Jonku tiiman perästä käsivarsi oli pahasti ajetrunnu. Se paisu ja punertu ja niin myrky lähti tappavalle reisule kohiti syäntä. Pirkkamiesten kuutit olit käärhme-enmyrkyssä topatut ja poikkipuolisilla sanoila noitutus. Ämmi olis tieny kunka semmosen parantaa, mutta se oli poijessa.

Mie aloin oothaan kuolemaa. Veri oli sairas ja kuume nousi. Yölä ämmi tuli ko mie olin horroksissa. Se oli nuoren näkönen ja muistutti tyärtä, jonka mie olin kohanu joela. Ämmi ilmesty sängyn vieheen ja sano jotaki. Sitte se katosi, mutta jätti poltretun piikkan tuoksun huohneeseen. Se mu-isturti poltettua viulin kukkaa, jota Volodja pruuikasi kärventää Kristukselle.

Toisena päivänä meän talon ovele kolkutti kulkuri. Sillä oli pitkä rukka päälä ja kuluhneet paulakengät jalassa. Vyölä sillä oli komea peltri ja päässä lakki, jossa oli ristinmuotonen koristus laela. Äiti oli sangen viehraanva-ranen ja päästi aina kaikki kulkurit pirthiin ja ruokki net. Ko tämä vieras oli syöny ja pitkän reisin pääle nukahtannu ovenviehteisellä vieraspen-kilä se alko asethaan kummia kysymyksiä äitile: kunka met jaksoima, jos kampsuherroja oli näkyny ja missä ämmin hauta oli. Vieras puheli niinku olis ollu meän ombaisia, mutta nimcä se ei sanonu, vaikka kuunteli tarkoin mitä äiti sille porisi. Ko äiti kysy mistä kaukaa vieras oli tullu, se naurahtri ja sano, ette kauasmaasta taihvaanluokaan kautta. Äiti muijuili aivan ko olis käsittäny mitä miehiä kulkuri oli. Taihvaanluokan toinen pää taisi olla ämmin Pohja-satumaassa.

Äiti sano viehraale, ette mie olin loukanu käen kuuthiin, jonka pirk-kamiehet olit varistanheet sammalheeseen. Silloin vieras kyseli oinko

kepitännny maata, olinko ollu yötä mettässä kysymättä haltijailta luppa, elikkä yöpyny paikassa, jossa oli rako alisheen mailhmaan, olinko nauranu ilmale, olinko menny ulos ko ilmassa tuli mustia risupalloja, jotka tartuut koijupuuhin. Mie puistin päätä. Mie en tohtinu tunnustaa, ette olin katt-tonu helvetinikkunasta ja mitä mulle oli sattunu ja kunka mie olin lähreny kápälämäkheen. Vieras sano, ette joku oli minut pannu menheen justhiinsa sitä tietä missä kuutin kärki pisti. Se sano, etei ees poikkipuolinen aina tiä mistä se myrkkyy oon orettu ko se oon kuljetettu Janunin linnan lapyrintin kautta, ettei vihohiset sais tietää sen alkuperää, nähkääs, ko alkuperän tun-tee saattaa tehä vihohisen asheet vaarattomiksi. Jos kirves sattuu polhveen ja vertä virtaa sen typhäyttää ko vain ortaa selvile rauan alkuperän, joka löytyy sen hiestä. Pojan parantaminen ei ole helppoa, vieras tuumaili ja pyhki partaa. Eikös nälä tienoila ollu tietäjävaimoa, joka kokosi parantavia yrttiä? Silloin äiti punastu korvia myöten ja selitti, ette oli tyär, joka tukka olkapäilä yökauer laukko niitylä, joenrannoila ja metissä kukkia ja yrttiä hakemassa, mutta se oli noitatyär ja kastetut ainaki karvit siä. Ei sinne ollu sovellasta mennä. Sanothaan, ette se noituu maionki kesälä, ettei se myrry. Maito pyssyy kylmänä. Kastettu se vissimästi oli, mutta kastheen vesi ei ollu suunkaan noituutta siitä pesty. Kaiken lisäksi se näytri helvetinikkunaa poile. Ko mie kuulin mie häpesin ja jos kuume ei olis palanu poskila äiti olis nähny kunka mie punastuin. Mutta vieras vain nauro ja kehotti äitiä viehmään minut sen tykö, muuten mie kuolisin verenmyrkytykshcen ja niin multa jäis täyttämättä minun kohtalo ja tehtävä mailmassa. Kaikila oli semmonen, se sano. Äiti kysy jos vieras oli kastettu. Se sano, ette hään uskoo Jobanelhiin, mutta porinat helvetinikkunasta oon vain orjien höpötystä. Jos met kysymä poilta, net sanosit sitä varmasti paratuisinportiksi. Sielä löytyy poile onni ja autuus.

Sitte vieras nousi, kiitti kaikesta ja katosi. Kukhaan ei nähny sen poistuvan oven kautta, vaikka se oli häipyny. Äiriki alko eppähleen, ette oliko se koskhaan meilä käyny, mutta puukuppi, jossa se oli syöny näky pöyälä. Eihään hengen, olit net pabat elikkä hyvät, syö mithään. Niilähään ei ole ruumista.

Viena - parantaja

"Jaksarkos sie kävelä?"

"En jaksa", mie vastasin rehelisesti ja samala huokasin, "en jaksa, mutta miethään hääyn!" Äiri selitti itkusella äänelä, ette jos met vain pääscmä parantajatyttären tykö se saattaa minua auttaa. Mie nousin isthuun ja väi-utin, ettemmä met mihinkhään tarvinheet mennä. Se tyärhään seisoo sängyn vieressä kommeissa vaatheissa, kukkakimppu käessä. Helvetinreijjistä mie en sanonu mithään, eikä minun kuuhmeinen kroppi reakeeranu ennää siihen mitä sielä näky. Äiri pyhki minun ottaa kylmälä rievula, jota se kasteli kaluioveessä. Mie panin silmät kiini ko äiri sano, ette mie houaraan. Ei siinä ollu kethään muita ko met kahesthaan. "Mikäs sen tyttären nimi oon?" mie viskuttelin. "Viena", äiri sano ja katteli ympärille, ettei kukhaan orjista ollu kuulemassa. Net juoruaisit varsin, ette kastettu kristitty oli lähössä noitatyttären tykö. "Se oon hyvä ihminen", äiri sano. "Mie tiän", mie vastasin mutta niin hiljasella äänelä, ette äiti ei kuulu. Se oli hyvä. En mie halunu äitin tietävän, ette minusta oli tullu mies ja ette Viena oli minun lapsuuen lopulinen loppu.

*

Met lähimä. Mie kävelin vähäsen matkaa ja lepäsin taas. Äiri hoputti, se tiesi kunka vähän meilä oli aikaa. Voimani aloit chhyyn ja mie eppäilin, ette pääsisin hengissä perile Vienan tykö. Kuolon vallat uhkasi nousevalle kuuhmeela. Mie höpötin kaikenlaista ja häpesin omale äitile sopimatto-mia pörinöitäni. Äirit ei semmosia tarte kuula omilta poilta. Mie sanoin, etten ollu elämässä saanu irti kaikheen parasta ja arvokhainta. Äiti kysy mitä se oli ja mie menin ja sanoin, ette tyttären rakhaus. Äiri pyrskähti

nauhruun ja selitti, ette jos semmoset asiat oon tärkeimät ihmiselle niin ei elämä kyllä paljoo tarjoo. En mie käsittäny mitä se meinas, mie olin niin pökeryksissä. Äitilä oli vähän ruokaa nahkaväskyssä ja leilissä vettä, jonka pappi oli pyhittäny ristilä. Mie freistasin syä taimenta ja ryypätä siunattua vettä mutta kaikki lensi kaarena suusta takasi. Mie sanoin, ettei siunattu vesi pysy kastattomissa ihmisissä. Äiti katto minua vihasesti ja puisti päätä. "Voi voi tuota poikaa", se mutisi. Mie päätin olla hiljaa.

Ko met saavuima jänkänsyrhjään mie kaauiin räähmäälens. Naama painu jänkhään ja mie jähytin palavia kasuvia kylmässä mutaveessä. Äiti kielisi minua juomasta jänkkävettä. Ei minua janortannu ennää. Mie tunsin, ette mie olin muuttumassa olenoksi, joka ei ennää tartte vettä eikä ruokaa. Mie nousin polvilens, tartuin hongittunheesta puunoksasta ja traakasini itteni ylös.

Päästyäni ylös mie otin askelheen etheenpäin varovasti ja vielä toisen. Äiti katto eppäilevästi minun hiasta kulkua. Syän tako rinnassani ja niskat olit puu uksissa. Minusta tuntu, etten mie ennää jaksa jatkaa. Jalat olit ko kiviriipat. Mie toivoin, ette äiti antas minun jäää siihen ja kuola jähyttävään vetheen. Mie halusin toelaki nyt vain nukahtaa pojjes, mutta äiti kielsi minua aartelmasakhaan semmosta. Met olema kohta perilä, se hoki ja traakasi minua ja piri minua ylhääli. Mie jatkoin askel askelheen perästä ja ko met pääsimä toisele puolen rotkoa mie kaauiin hierikhoon ja ulvoim pölöstä ja rintakivuista. Silloin mie kuulin pehmeän tyttären äänen ja tunsin sen paikala. En mie tarvinu nostaa silmiä kattoon kuka puhuja oli. Mie tiesin, ette Viena oli vastassa.

Viena kyykisty, puheli rauhalisesti, pyhki minun paisunutta kättä, kipeätä rintaa ja pakottavia jalkoja haahroin asti, jonne särky oli laskenu. Mie en ennää tuntenu mitään kiihotusta vaikka se pyhki. Se sano: "Mie näin, ette tet oletta tulossa. Hyvä ko tulitta, mie laitoin jo saunan lämpiäähmän. Kiuas oon kuuma ja kaikki valmista."

Vienan tykönä

Vienan viileä kosketus anto mulle voimia. Sen kämpä oli likelä ja sen pirtin tunnelma aivan toista ko mitä olin luulu. Minun luulot perustuuit riiden juohruin. Ei tämä pirtti minkhään noitayttären ollu. Pöyälä oli kuivattuja kukkia ja kasvia. Net haisit hyväle ja pirtti oli siisti ja puhas. Minua kärpi ko aatelin mitä mieki olin uskonu ja kunka pahat ihmisten puhheet saattava olla. Äiti riisu minut alastomaksi. Mie häpesin. Ei se ollu nähny minua alasti ko silloin ko mie olin pieni. Nyt minussa oli jo kaiken sen alkua, mitä miehissä näkky. Kuume vähensi kuitenkin minun huolia ja ko äiti näki kunka mie punastuin kuuhmeenki läpi, se pukkasi Vienaä kylkheen ja naurahči.

Viena laitto liinan minun ympärille ja riisu piisin kalhveessa vaatheet irreltäki ja lähti vichmään minua kartanon poikki sauhnaan. Kartanolla kasusi villiruusupensas. Vienaä liina tarttu ruusun piikhiin ja mie näin sen alastomuuen ja aatelin, ette mie halvan parantua.

Mie menin vattalens maata saunanlaarile. Viena löi minua koijunvihala. Vihassa oli männynoksia, polttraisia ja muita parantavia kasvia. Viena käänsi minut sölälens ja vihro minun kasuuet, rinnan, vattan, jalat ja jalkapohjat. Se otti savea ämpäristä ja pyhki sitä paikhoiin, joissa näky ajettumista. Se viskasi tuon tuostaki vettä kiukhaasheen ja mutisi taikvoja. "Jos olet veeestä, painu jokkheen, jää sinne vaheksi koskheen!" Se manasi maata, ilmaa ja tulta. Ko kaikki oli valmista se otti voitetta tuohituista ja pyhki sitä siihen mihinkä kuutti oli painunu lihhaan. Voie kirventeli ja poltti. Mie purin hampahaita, etten vain huutas. Olin mie kiitolinenki, ette kirventeli, muuten mulle olis tapahtunnu sama ko joen ranassa ko mie ensi kerran kohtasin Vienaä.

Ko met kävelimmä kartanon poikki mie tunsin jo, ette myrkytus oli

heivaintunnu. Voie oli käärhmeenmyrkyä ja käärhmeenmyrky oli ollu kuutissa. Ko löytää myrkyyn alun, se parantaa pahan. Sama vaikuttaa saman. Näin Viena mulle puheli. "Et sie kuole, sie täytät kohtalosti sieki", se naurto makeasti.

Pirtissä met vaatitamma. Viena oli tyyväinen hoitohon. Se puristi minua käsistä, katto minua silhmiin ja kysy mikä minun nimi oon. "Ingvar", mie vastasin.

Ko äiri meni käyhmään ulkona, Viena katto minun kättä ja sano: "Sie tulet reisaamaan kauas ja sie saat kauasmaassa uuen nimen, sie Ingvar Kaukomieli."

Mie kärkin sen ennustuksen syähmeeni ja mietin sitä monta viikkoa.

Ko met tulima kotia mie olin jo niin friskaintunnu, ette jaksoin mennä jole. Sielä mie olin kalastannu ja sielä mie olin langenu ja saanu myrkytyksen. Mie pyysin ilmaita, tuuleita ja maalta antheeksi niillä sanoilla, jotka Viena oli mulle antanu sitä varten. Ko mie olin net sanonu, mie en enää niitä muistanu. Se oli merkki siitä, ette vesi oli mulle antanu antheeksi. Pirkkamiesten kuutrimyrkyn alkuperä oli vesi, missä iso käärme pesi.

*

Tämän jälkhiin mie olin päntiönnä Vienen tykönä. Mie tykkäisin sen heleistä naurusta ja kommeista silmistä. Ko mie kysyin kunka vanhaa hään oon se naurto makeasti ja sano, ettei tyttärit semmosta utkata, hevosen iän näkkee hampaista, tyrären kans. Vienala olit komeat valkeat hampaat ko se hio niitten välit ohukaisela linnunluula ja porstasi net koijunvarvuilla. Micki aloin hoithaan omia hampaita ko mulla oli jo reikä yhdessä ja se pakotti aika ajottain niin, etten saanu nukkuttua.

Ko Viena helisti nauraa sen silmät nauroit kans.

Mie olin Vienen kans varkhaisin. Kylmä maito, josta sitä eppäilthiin noiruudesta sai aivan luonolisen selityksen: Viena oli talvela kaivanu jäätä maan alle ja peittäny net sahajauhoilla, joita se kokosi rantheelta. Sen se oli oppinu omalta äitiltä, joka oli poijessa Kväänlanista, kaukaa pohjosesta, jossa talvisin oli pakkasta ja pimeätä mutta kesäsin valosaa, lämmitä ja aurinkoista, jopa öisin.

Viena opetti mulle monenlaisia asioita, joita häättyy osata mailman-

päivinä. Elämä ei ollu helppoa. Jos mailmale lähtee ei piisaa, ette tietää kunka suojata itteä pimeältä, joka iltasin laskee Hutahetin ympärille, ei niitä se, ette ossa varoa sutheta ja Jatunin ihmissyöjiä metissä. Häätty osata olla ja ellää.